

Folkebogsamling for Varde og Omegn

- Biblioteket for Varde og Omegn gennem 100 år

Af Karen Riisager og Jørgen Hansen

Biblioteket var et resultat af de grundtvigske foredragsforeninger og af folkeoplysnings-tanker hos byens meningsdannende borger. De samme ideer, som fik teater- og andre foreninger til at blomstre. Samarbejdet mellem land og by har været en vigtig faktor fra starten og synlig gennem hele bibliotekets hundredårige historie. - Egnens befolkning har henover tiden ivrigt interesseret sig for bibliotekets tilstand og bidraget til fremdriften med ris og ros. - Det politiske klima, i.e. kommunalpolitikkerne og diverse bestyrelsesmedlemmer, har vist engageret interesse for biblioteket med de fordele og ulemper, dette kan give, med henblik på faglige og af og til ufrivilligt morsomme forslag til bibliotekets daglige drift.

Skolemøderne - optakten og de første overvejelser til en folkebogsamling

Vardes overlærer J. Olsen var ophavsmand til de vestjydske skolemøder, som i de to første dage efter pinse i årene i 1890'erne kunne samle over 1.000 mennesker i Varde. På det 10. skolemødes første dag i 1897, tirsdag den 8. juni talte adjunkt Andreas Schack Steenberg fra Horsens om: Læsning og folkebogsamlinger. Steenberg var en af folkebibliotekssagens pionerer, foredragsholder og agitator for sagen, og var ansat som pengeforde-

ler ved Statens komite for uddeling af bogga-ver. Hans foredrag vakte ifølge Ribe Amts-Tidende stor interesse.

Han sagde blandt andet: »Det levende ord, foredraget, har spillet og spiller fremdeles en stor rolle, men det taber en del af sit værd, hvis det ikke suppleres af »det døde bogstav«, læsning. De mange foredrag, der holdes landet over bidrager til at højne og vække, og dette turde være deres største gavn, men de må, om de skal bære frugt, støttes af mere læsning, og det er dette jeg slår til lyd for. Hvilken betydning har bøgerne ikke for hjemmet! Hvor er det ikke samlende at sidde i sin hyggelige stue og høre et af familiens medlemmer læse op af en god bog! Ja, men det er jo mest morskabslæsning, siges der. Det skal man dog ikke lade hånt om. Hvorledes kommer man f.eks. ikke til at se lettere og lysere på alt ved at læse Bjørnsons En glad gut? Selv om der kun bydes morskabslæsning, så er også den god; men bøgerne byder langt mere, nemlig kundskabsmeddelelse.

Der påstås, at det danske folk er et af de mest oplyste. Det kan være; men der er i alt fald ikke herhjemme den læselyst som f.eks. i England og Amerika. I England er biblioteksspørgsmålet ligefrem ordnet ved lov, og der findes overalt flere biblioteker med egne bygninger, hvori findes læseværelser og

hvorfra udlån finder sted. I Amerika er bevægelsen nyere, men de er dog der nået så vidt, at de ligefrem har skole for bibliotekarer, og sagens forkæmpere har allerede fået rejst et betydeligt antal biblioteker.

Herhjemme er der folkebogsamlinger - på et par tusind bind hver - i nogle byer. Som regel yder kommunen tilskud. På landet er forholdet dette, at det i reglen afhænger af den interesse, læreren nærer for sagen, om der kan trives en bogsamling eller ikke. En væsentlig mangel ved bogsamlingerne på landet er, at de i reglen er for små; når medlemmerne har fået alle bøgerne læst, er der ikke midler til at anskaffe nye, og så dør sagen hen.

Denne mangel kan vistnok afhjælpes ved vandrebogsamlinger, der iværksættes på den måde, at der sendes bogkasser ud til de sogne, der har sluttet sig til. Når de er læst et sted, går de til et andet og så fremdeles. Det, der skulle være målet, er: I hver by en folkebogsamling og i hvert sogn en selvstændig, mindre bogsamling, suppleret med et system af vandrebogsamlinger. Her, hvor så mange lærere er forsamlede, vil et ord om folkebogsamlinger være på sin plads, og jeg håber, der må komme noget ud af sagen på denne egn.

Steenbergs indlæg affødte en del drøftelse med mange positive tilsagn om interesse for sagen og beslutning om et møde senere samme dag for at tage en grundigere debat. Her deltog omkring 50 mænd fra egnen, men mødet førte dog ikke til noget positivt resultat. Der var enighed om bogsamlingers nytte, men en del tvivl om, hvordan det hele skulle gribes an.

På skolemødet i pinsen 1897 var indledt en interesse for bibliotekssagen, som betød, at

det var lettere for J. Olsen, da han senere på året arrangerede flere møder for fortsat drøftelse af samme sag.

Overlærer J. Olsens arbejde for at skabe interesse for bibliotekssagen

J. Olsen indbød den 21. september 1897 en række mænd i forskellige samfundsstillinger til en drøftelse af spørgsmålet om oprettelse af en Folkebogsamling for Varde og Omegn. Der syntes at have været positiv stemning. Overlæreren gav en oversigt over folkebogsamlingernes stilling i Amerika, England, Sverige og særligt i Finland, samt fremhævede læsningens betydning som støtte for det levende ord og udtalte forvisning om en folkebogsamlings store gavn for Varde og omegn.

Der blev nedsat et 12-mands udvalg, som fik til opgave at sætte sig i forbindelse med landkredsene og i det hele taget sørge for, at planen om en folkebogsamling blev realiseret på bedste måde. Sagfører Nonboe, en af deltagerne i mødet, var med til at udforme lovene for Folkebogsamlingen. Senere skulle udvalget sørge for at afholde et møde for byfolk og landboere - og på dette møde forventedes lovene for bogsamlingen at blive vedtaget.

Udvalget for Varde by og Omegn kom til at bestå af følgende: Borgmester Borberg, købmand H. M. Hansen, redaktør Hansen, gæstgiver Justesen, redaktør Kjelst, kunstdrejer Madsen, kantor Marke, sagfører Nonboe, overlærer J. Olsen, murer Corn. Pedersen, skomager Schou og sadelmager P. Tarp.

Brugerinteressen var tilstede - en borger udtaler sig

Dagen efter mødet indeholdt Ribe Amts-Ti-

dende et indlæg, skrevet af den da kendte skrivende gårdejer fra Vittarp, Chr. Mathiesen: »Læs og lær. Jeg ikke alene hørte, men jeg var også ret med på Adjunkt Steenbergs foredrag om folkebiblioteker ved skolemødet i Varde sidste sommer, vel nærmest af den grund, at jeg igennem et sådant folkebibliotek har fået grundvolden lagt til en senere, om end mangelfuld udvikling. Vi havde her i sognet en degn ved navn Warnicke, som 1840 oprettede et såkaldt læseselskab ved selv i forening med præsten at skænke en del bøger dertil, og en del fik han som gaver fra Landhusholdningsselskabet og »Foreningen for trykkefrihedens rette brug«. Medlemmerne gav et ubetydeligt bidrag. Han ofrede megen tid på denne bogsamling, ikke alene ved uddelingen, men også ved at indbinde bøgerne og klistre og lappe på dem. Han døde 1853, og så var det så næsten forbi, idet selskabet sygnede hen, og senere har der ingen været, der som han har kunnet holde sagen oppe. Jeg tror at kunne sige, at hans arbejde har sat spor i mere end en menneskealder, for man kan endnu her træffe ældre mænd, som er om ikke fuldt ud med i tidens bevægelser, så dog så fordomsfri, at de ikke bryder ned, hvad andre bygger op, af hvad som godt er. Jeg vil give ham det eftermæle, at han ikke har levet forgæves. Da Rigsdagen første gang blev samlet, holdtes Berlingske Tidende, og folk samledes i skolerne om aftenen til oplæsning og diskussion. Jeg har tit tænkt på, hvad der var årsag til, at folk er gået så sørgeligt tilbage i den henseende, at de næppe gider gå hen for at høre et godt foredrag, medens lokalet for 50 år siden ved sådan lejlighed var stuvende fuldt, både til oplæsning og til aftenskole. Mon det ikke skulle

komme af, at forlystelsessygen med sine følgesvende, drikkeri og kortspil, har så megen indpas i folket, at andre interesser træder i baggrunden? Det har harmet mig, at der i vore forsamlingshuse udskænkes spirituøse drikke og at folk kan samles der til kortspil, thi de er dog byggede til noget ganske andet. Mange kan indse, at det ikke burde være, men mangler det moralske mod til en bestemt optræden derimod, og andre tænker som så: Det angår egentlig ikke mig, for det er ikke mine penge, de drikker op eller spiller væk, men den, der vil glæde og gavne sine medmennesker og være med til at skabe lykke og tilfredshed i de mange små hjem, kan ikke tage det på den måde, men vil ved given lejlighed ivre imod. I min ungdom blev der ofte læst højt om vinteraftener, men her er også tilbagegang, nu er det, som berørt, mest Jacob Holmblads Katekismus, der læses i, når folk kommer sammen, og den slags læsning fører til, at folk forstenes i egoisme. Der tales nok om det levende ords fortrin fremfor det, man får gennem læsning, men dette fortrin er nok af en tvivlsom beskaffenhed, når ses hen til, at det skrevne kan læses af tusinder og holde sig i tusinder af år uden at forvanskens, som det mundtlige ofte bliver. Der findes læselig skrift fra tusind år før vor tidsregning.

Efter min erfaring er sund og god læsning af stor betydning for et menneskes moralske opdragelse, vækkelse og udvikling i god retning, og en mægtig spore til handlekraft i livets mange forskellige forhold, men det bliver for vidtløftigt at komme ind herpå, kun skal jeg berøre, at den giver herredømme over sproget, så at man i skrift bedre kan fremsætte sine tanker og meninger, og desu-

den kan det for den opmærksomme læser bøde på en mangelfuld undervisning i retskrivning. Flere har på den måde ved selvundervisning lært at skrive nogenlunde fejlfrit.

Der er nu tale om at få et vandrede folkebibliotek i gang, og man vil kunne forstå, at jeg også her er med, men give råd i så henseende tør jeg ikke, da andre på det område, ligger inde med større erfaring. Jeg vil slutte med at anbefale sagen, og til mine standsfæller vil jeg sige: Har I en krone til spiritus, to at vove i spil eller tre til forfængelig prydelser, giv så hellere fire til god læsning, for det vil højne din tilværelse, give dig et friere og mere uhildet syn på livet og forståelse af, at der også er noget andet at leve for end at arbejde, spise og drikke.

Vittarp, d. 20. septbr. 1897. Chr. Mathiesen«.

Man må formode at redaktøren, som jo var medlem af bestyrelsen, der arbejdede for bibliotekets stiftelse, opfattede dette indlæg som en anbefaling af sagen, på trods af den vidtløftige argumentation og de mange moralske sidespring fra hovedtemaet: Læsningens glæder.

En folkebogsamling oprettes

Arbejdsgruppen indkaldte til stormøde for repræsentanter fra Varde og de omliggende sogne. Der var udarbejdet forslag til reglement for folkebogsamlingen og man var klar til straks at tage fat på dannelse af en bogsamling, hvis der på mødet på hotel Dania den 18. oktober 1897 var stemning for sagen.

I Ribe Amts-Tidende kunne man dagen efter læse følgende beskrivelse af det stiftende møde for biblioteket i Varde: »Til mødet i Varde i går, 18.10.1897, angående oprettelsen

af en Folkebogsamling for Varde og Omegn var mødt repræsentanter for en stor del af de omkring Varde liggende sogne, og der var hos samtlige mødte en stemning for sagen, der varsler godt for dennes heldige gennemførelse. Overlærer Olsen gav en oversigt over folkebogsamlingernes stilling her og i andre lande.

Efter at Sagfører Nonboe dernæst var valgt til forhandlingsleder, blev det foreløbige lovkast, der i forvejen var trykt og udsendt til mænd i hvert enkelt sogn, oplæst punkt for punkt og underkastet en ret indgående drøftelse. Udkastet foreslog bogkasser på 20 bind for en betaling af 25 kr. årlig. Det vedtoges, at der kan etableres bogkasser på et hvilket som helst antal bind, dog ikke under 10, og at betalingen sættes til 1 kr. årlig pr. bind, for denne betaling kan ombytning af bogkasserne finde sted så ofte, det ønskes.

Der blev valgt 5 mænd fra omegnen til sammen med 5 mænd fra Varde, at danne den foreløbige styrelse for Folkebogsamlingen. Som medlemmer valgtes for landdistriktet lærer Andersen, Nr. Nebel, lærer Hansen, Lunde, gårdejer Lars Mose, Aarre, plantør Pinholt, Vejers og pastor Thyssen, Ølgod«.

Fredag den 22. oktober 1897 var der indkaldt til et nyt møde for at tegne medlemmer til Folkebogsamlingen fra Varde By og for at vælge bestyrelsens fem medlemmer fra byen. Disse blev redaktør Hansen, kunstdrejer Madsen, kantor Marke, overlærer J. Olsen og skomager Schou. Ved samme møde blev reglement for Folkebogsamlingen vedtaget enstemmigt. Reglementet havde været trykt i sin helhed i avisen to dage før mødet - i den form, det var blevet vedtaget på det konstituerende møde den 18. oktober 1897.

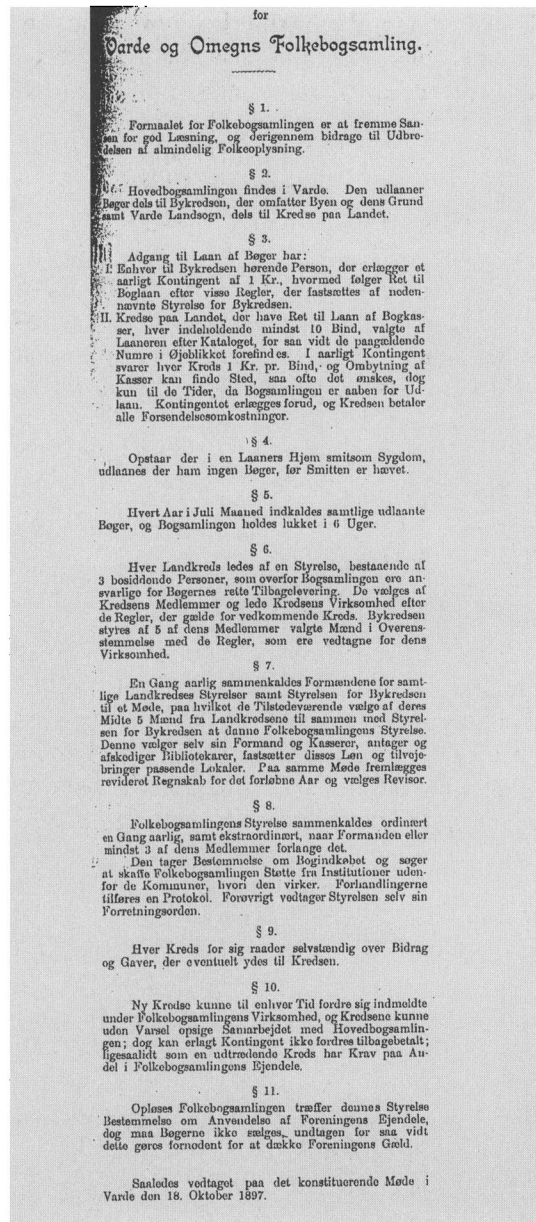
Love for Varde og Omegns Folkebogsamling havde 11 paragraffer. Formålet var at fremme sansen for god læsning og derigennem bidrage til udbredelsen af almindelig folkeoplysning. Et formål, der kan genkendes i biblioteksloven, som den er i dag.

Bøgerne skulle befinde sig i Varde og udlånes til folk fra Varde By, Varde Landsogn og til kredse på landet. Fra byen ville enhver person, der betalte en krone i årlig kontingent, få ret til boglån. Til landkredsene ville der blive sammensat bogkasser med mindst ti bind, valgt af lånerne efter en katalog over bibliotekets bøger. Landkredsene skulle betale en krone årligt pr. bind i bogkasserne i kontingent. Ombytning af kasserne kunne finde sted så ofte kredsen ønskede det. En udmærket ordning, der tilgodeså kredsens forskellige lånebehov.

Oplandet kom til at bestå af op mod 50 kredse med hver sin tremands styrelse. Bykredsen skulle styres af fem medlemmer, der sammen med fem medlemmer valgte fra landkredsene udgjorde den egentlige styrelse. Denne styrelse skulle tage bestemmelse om bogindkøbet og søge at skaffe Folkebogsamlingen økonomisk støtte fra institutioner indenfor de kommuner, hvori den virkede.

Medlemmer, pengeindsamling og bogindkøb

Brugergrundlaget blev opgjort ved første bestyrelsesmøde. Der var 1.200 medlemmer: mere end 600 fra landdistriktet og lidt færre fra Varde by, der havde godt 4.000 indbyggere. Bestyrelsen valgte den dynamiske overlærer Olsen til formand og redaktør Hansen til sekretær. Som bibliotekarere antoges lærer-

Love for Varde og Omegns Folkebogsamling. (Ribe Amts-Tidende 20.10.1897)

Lærer N. H. Bossen, bibliotekar ved Varde Bibliotek i 25 år. (Varde Bibliotek)

ne N. H. Bossen og A. Jepsen til en løn af hver 150 kr. årligt. Planen var at søge tilskud, indkøbe bøger og bogkasser, sådan at bogudlånet kunne tage sin begyndelse omkring den 15. december, så medlemmerne kunne forsyne sig med læsning til juletiden. Det lykkedes næsten. Bogkasserne blev pakkede og sendt til landdistrikterne inden jul, mens medlemmerne i Varde måtte vente til først i det nye år med at kunne låne bøger.

Der findes et trykt katalog fra 1902 og et tillæg fra 1907, der fortæller om samlingens kvalitet og aktualitet. Man kunne vælge mellem mere end 8.000 titler, en hel del var med oplysende indhold, men hovedvægten var lagt på skønlitteraturen, som var meget alsidigt repræsenteret. De første år var man tilsyneladende meget hurtig til at indkøbe tidens nye forfattere: Johannes Jørgensen, Johannes Skjoldborg, Jeppe Aakjær, Johannes V. Jensen, Martin Andersen Nexø, Thit Jensen, Albert Dam, Gyrithe Lemche, Knut Hamsun, Selma Lagerlöf og R. Kipling. 8.000 bind var meget for en by på Vardes størrelse. Der findes desværre ingen udlånsstatistik fra de første år, men med det antal medlemmer, må bøgerne være blevet meget brugte og slidte. Det samme antal bind blev først igen opnået i 1954, en del år efter, at biblioteket havde fået sin egen bygning i 1941.

Bestyrelsen for det vestjyske skolemøde i Varde vedtog at skænke 200 kr. af skolemødernes overskud til Varde og Omegns Folkebogsamling - en logisk følge af at initiativet til et bibliotek var taget på et af skolemøderne. Banken og sparekassen gav tilskud, ligesom lotteri var en af de anstrengelser, man gjorde sig for at skaffe midler til bogkøb.

På årets sidste dag i 1897 fortælles i Ribe

Amts-Tidende, at man havde nået at udsende bogkasserne som planlagt til landkredsene før jul, mens adskilligt havde forhindret, at udlånet til byen var kommet i gang. Medlemmerne i byen ville først kunne låne den 5. og 6. januar 1898 og udlånet skulle foregå fra Borgerskolen disse to første dage. Derefter skulle bogsamlingen flyttes til Teknisk Skole, hvor den fremtidige åbningstid ville blive hver torsdag eftermiddag kl. 1-2 og hver lørdag aften kl. 7-9. Biblioteket startede med en ugentlig åbningstid på tre timer.

Folkebogsamlingerne i 1897

Andreas Steenberg beskrev i en kronik i Ribe Amts-Tidende biblioteksvæsenet i Danmark og nævnte, at der i 1897 blev oprettet folkebogsamlinger i Varde, Slagelse og Snøde på Langeland. Varde Bibliotek var det første større eksempel på, at land og by sluttede sig sammen om en bogsamling. I 1898 arbejdedes der på at oprette bogsamlinger i blandt andet Holstebro, Esbjerg og Køge.

På finansloven for 1897-98 blev summen til uddeling af boggaver til sognebiblioteker og lignende bogsamlinger forhøjet fra 10.000 kr. til 14.000 kr. Summen var blevet anvendt til understøttelse af ca. 215 bogsamlinger på landet og 33 i København og købstæderne. Steenberg mente, at i en sammenligning af danske biblioteksforhold med udlandets kunne de videnskabelige biblioteker klare sig, mens folkebogsamlingerne stadig stod noget tilbage, særlig i sammenligning med de engelsktalende nationer.

Det forløbne års arbejde viste dog, at der rundt om i landet var blevet vakt større og større opmærksomhed for folkebogsamlingerne og deres betydning for oplysningen.

De første årtier

Folkebogsamlingen for Varde og Omegn fik en flyvende start med mange bøger og mange medlemmer, der flittigt benyttede samlingen. Der var en svagt faldende omsætning op til 1910, og derefter stagnation til efter Første Verdenskrig. Årsagen hertil kendes ikke - måske var tilskuddene fra kommunerne for små. Det var før biblioteksloven, der kom i 1920, og før kommunerne var forpligtede til at give tilskud til biblioteksvæsenet. Kommunikationen mellem land og by før bilernes tid, blev måske i længden for besværlig.

Statstilskuddet var fastfrosset gennem lange perioder og på trods af, at der blev flere og flere biblioteker om at dele summen forblev den på samme niveau. Ønsket om forhøjelse af statstilskuddet blev drøftet i Folketinget i begyndelsen af århundredet. Sagen blev fremført af folketingsmanden fra Varde, S. Sørensen. Kulturminister I. C. Christensen lovede at se på sagen. Et af principperne for tildelingen af tilskud til bibliotekerne var, at et stort tilskud fra kommunen ville udløse et stort tilskud fra staten og omvendt. Dette princip har siden været anvendt i mangfoldige år indenfor bibliotekssektoren.

Formanden for Biblioteket for Varde og Omegn, overlærer J. Olsen, var medstifter af foreningen Danmarks Folkebogsamlinger, der sammensluttedes med Danmarks Biblioteksforening i 1920. Han fik udvirket, at det første årsmøde kaldet bogsamlingsmøde, blev afholdt i Varde den 9. oktober 1908 med 300 deltagere fra hele landet og med taler af biskop P. G. Koch, Ribe, højskoleforstander Th. Bredsdorff, Roskilde, og Andreas Schack Steenberg.

Lærer Jørgen Banke, Esbjerg, holdt på Fol-

kebogsamlingens årlige generalforsamling den 10. maj 1920 foredrag om bøgernes brug. Banke gav en række nyttige vink om bøgernes brug på biblioteket f.eks. at læsestuen på samme tid skal være arbejdsrum, oplysningscentral og beskyttelsesrum for ungdommen. Banke fortalte også om, hvorledes foreningen for at være i overensstemmelse med tidens krav kunne omdannes til en biblioteksforening. Desuden havde Varde Folkebogsamling for stedse indskrevet sit navn i bibliotekernes historie, og når den ikke netop da i 1920 stod som nr. et, var det på grund af manglende penge til fornyelse af samlingen. Når Varde nu fik sit biblioteksvæsen moderniseret med en ny smuk læsesal ville byen igen hævde sig i første række.

På generalforsamlingen blev der foretaget visse ændringer i overensstemmelse med de nye bogsamlingsregler. Man vedtog at opløse Folkebogsamlingen og overlade dens ejendele til Biblioteksforeningen. Et nyt regelsæt for Biblioteksforeningen for Varde og Omegn samt for Biblioteket for Varde og Omegn blev vedtaget. Medlemskontingent til foreningen blev fastsat til en kr. halvårligt. Dette gav dog ikke ret til lån af skønlitteratur fra biblioteket. Bestyrelsen kom til at bestå af fem medlemmer, der tillige blev medlemmer af Bibliotekets bestyrelse. De tre fjerdedele af indtægterne skulle udbetales til biblioteket. Resten skulle bruges til agitation og lignende. I bibliotekets vedtægter stod der bl.a. at oplysende litteratur skulle udlånes gratis, læsestuen skulle være gratis tilgængelig for alle, og der skulle betales to kr. årligt for lån af skønlitteratur. Udlån skulle ske til lånere over 14 år.

Da Folkebogsamlingen var ophævet afgik den gamle bestyrelse, der bestod af forman-

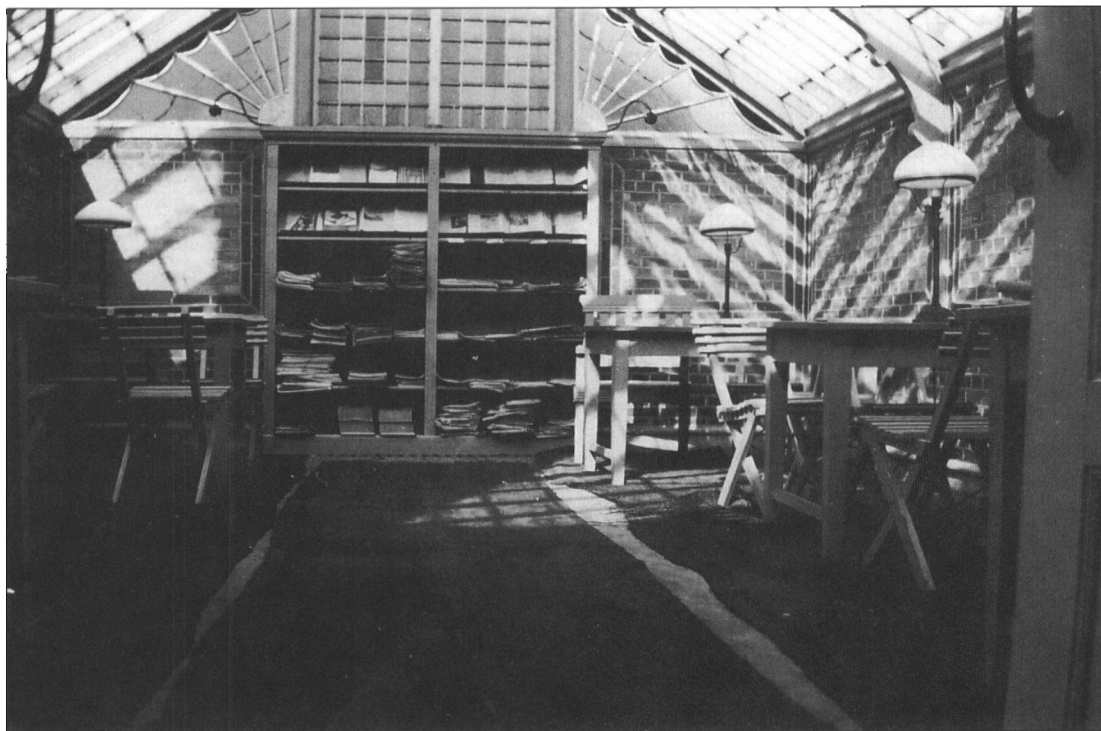

Her startede Varde sit bibliotek i den smukke stiftelse i Nørregade. (Varde Lokalhistoriske Arkiv)

den kantor Marke, redaktørerne L. P. Nielsen, Henrik Jensen, H. Bech, samt redaktionssekretær C. E. Olsen. Genvalgt til de nye bestyrelser blev kantor W. Marke og redaktionssekretær C. E. Olsen. Desuden nyvalgte boghandler Winther, lærer L. Hoffmann og bogbinder Lauritsen. De afgående revisorer var vejmand Schønemann og gæstgiver Justesen. Vejmand Schønemann blev valgt igen og nyvalgt blev boghandler Kastoft. Bestyrelsen konstituerede sig med kantor Marke som formand, lærer Bossen valgtes til kasserer og sekretær og lærer Hoffmann blev næstformand.

Biblioteket i Junie Auguste Hansens Stiftelse

Biblioteket var straks efter nytår 1898 flyttet til Teknisk Skole, som lå i Håndværkerforeningens bygning i Storegade; men da Teknisk Skole fik egen bygning på Skolevej, flyttede biblioteket igen tilbage til Borgerskolen. Her havde biblioteket til huse, indtil fabrikant Th. Hansen trådte til med den rundhåndede gave: Gratis lokaler i Junie Auguste Hansens Stiftelse i Nørregade. I første omgang stillede fabrikanten et rum til læsestue gratis til rådighed, således at Folkebogsamlingen fortsat var i Borgerskolen og læsestuevirksomhe-

Bibliotekets læsestue i Junie Auguste Hansens Stiftelse. (Varde Bibliotek)

GEVINSTER:		
1. Et Spisestel til 12 Personer, dansk Arbejde (Bing & Grøndahl)	Værdi 250 Kr.	
2. En Herre- eller Damecykle	150 -	
3. En Barnecykle	105 -	
4. En Symaskine	100 -	
5. En Divan med Tæppe	100 -	
6. En Gramofon med 10 Plader	90 -	
7. Et Fotografiapparat	50 -	
8. En Bogpakke, frit Valg	50 -	
9. En do.	50 -	
10. En Kurvestol	40 -	

Alt saa vidt muligt dansk Arbejde.

Alle midler blev taget i brug for at skaffe penge. (Varde Bibliotek)

den blev flyttet til Nørregade. Senere blev der bygget til læsestuen ud i Stiftelsens gård - en tilbygning, der var beregnet til bibliotek. Det blev en slags vinterhave med glasveranda, et smukt og særpræget lokale til biblioteksbrug.

Ved en stilfuld højtidelighed søndag den 24. september 1922 indviedes bibliotekets nye udlånslokaler. Der var kommet lige så mange mennesker, som lokalerne kunne rumme, og kantor W. Marke indledte med en lille tale, der formede sig som et tilbageblik over de 25 år, der var gået siden biblioteket åbnedes for første gang i Varde. Lærer Bossens store, uegennyttige arbejde blev omtalt og farvehandler Th. Hansen takket for at have skænket biblioteket de nye lokaler i Junie Auguste Hansens stiftelse. Lærer Ludvig Hoffmann fortalte om Biblioteket for Varde by og Omegn, som det så ud i 1922.

Biblioteket fik i 1920'erne en dårligere økonomi. Medlemskontingentet gav en indtægt på 800 kr., kommunetilskuddet 1.000 kr. og statstilskuddet ca. 3.000 kr. i 1920-21, og dette sidste forventedes at stige efter indflytningen i egne lokaler og med lønninger til uddannet bibliotekar, sådan at statstilskuddet sandsynligvis ville blive på op mod 7.000 kr.

Biblioteket råde over 4.500 brugbare bind efter en med nænsom hånd foretaget udrensning. Udlånstallene var 12.100 bind i byen og 16.000 bind til oplandet gennem bogkasserne. Sammensætningen af samlingen var alsidig og omfattende, selv om kræse litteraturkendere ifølge Ludv. Hoffmann ville mangle stof. Som han pointerer, var der tale om et folkebibliotek. Et lånesamarbejde var etableret, idet man ville kunne skaffe fra Statsbiblioteket og biblioteket i Esbjerg, hvad

man måtte savne i Varde. Varde bys aviser var mod betryggende garanti overladt til Varde Bibliotek fra Statsbiblioteket i Århus.

Statens Bibliotekstilsyn blev med tiden mindre tilfredse med Varde Biblioteks lokaleforhold i stiftelsen i Nørregade. Tilsynet påpegede flere mangler. Lokalerne lå helt oppe under loftet med dårlige adgangsforhold, for lidt plads, lys og luft. Tilsynet gik senere så vidt som til at true med helt at indstille statstilskuddet, hvis forholdene ikke bedredes markant.

Optakten til biblioteksbyggeriet på Lundvej

Bibliotekets efterhånden dårlige pladsforhold blev drøftet på generalforsamlingen i 1935. Det var formanden lærer Hoffmann, som tog emnet op. Allerede da biblioteket i 1922 flyttede til de bedre lokaler i Stiftelsen, havde Bibliotekstilsynet gjort opmærksom på bibliotekets dårlige lokaleforhold. Tilsynet havde ligeledes gjort byrådet opmærksom på bibliotekets utilstrækkelige plads. I andre byer på samme størrelse som Varde havde kommunen givet biblioteket meget bedre lokaleforhold. Da biblioteket havde fået stillet lokaler i Stiftelsen gratis til rådighed, havde man ikke villet fremsætte ønsker om bedre lokaleforhold i flere år.

Nu var man imidlertid nået til et punkt, hvor selv biblioteksforeningen ønskede bedre og større lokaler. Formanden redegjorde tillige for et møde, han havde haft med borgmesteren, hvor han havde påpeget bibliotekets dårlige lokaleforhold. Borgmesteren var klar over problemet, men foreslog biblioteket selv at skaffe en del af pengene til en tiltrængt forbedring af lokaleforholdene.

Formanden fortsatte sin beretning og redegjorde for forskellige forhold, bl.a. bogbestandens størrelse. Den var pr. 1. april 1935 på ca. 4.000 bind. Udlånet til voksne var på ca. 16.000 bind og til børn ca. 7.000 bind. Under eventuelt henstillede lærer Skjoldborg, at der blev fastsat en aldersgrænse for de børn, der besøgte læsestuen. Han mente, at det var urimeligt, at man kunne finde børn på 11 år, der sad og læste i Politiken og Berlingske Tiden, således at voksne mennesker måtte vente. I den forbindelse henstillede bestyrelsen til bibliotekar fr. Johnsen, at der måtte holdes et skarpt øje med børnene, så man sikrede sig, at voksne havde fortrinsret fremfor børnene.

I 1937 blev man i Biblioteksforeningen enige om at afholde en basar for at skaffe penge til forbedring af bibliotekets lokaleforhold. Flere af bestyrelsens medlemmer ville imidlertid afvente nærmere med hensyn til en afgørelse fra kommunens side angående den endelige placering af biblioteket.

Lodseddel ved basar. (Varde Bibliotek)

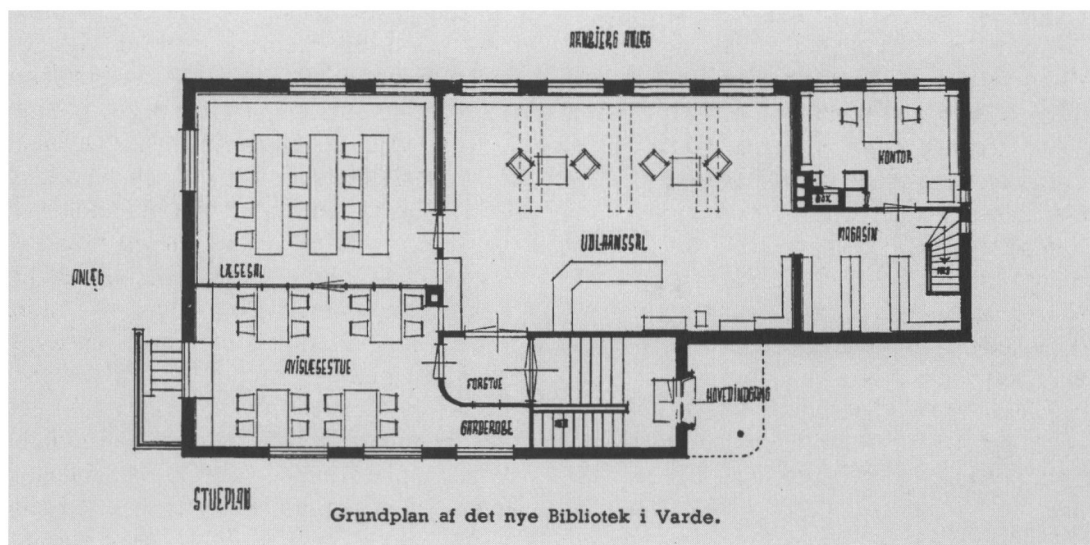
Statens Bibliotekstilsyn krævede, at bibliotekets forhold forbedredes. Det er vigtigt at huske på, at betingelsen for at få statstilskud var rimelige forhold for biblioteket. Biblioteket havde haft besøg fra København af bibliotekskonsulent Jørgen Banke. Hans konklusion var ganske klar: Enten blev bibliotekets lokaleforhold markant forbedret, eller også ville statstilskuddet helt eller delvist bortfalde.

Bibliotekets bestyrelse var klar over, at Jørgen Bankes tale ikke var tomme trusler, så man henvendte sig straks til borgmesteren, der lovede straks at udbetale 500 kr. årligt til et byggefond. Samtidig var der flere muligheder for at placere biblioteket i forskellige bygninger, som kommunen rådede over: Fattiggården og De gamles Hjem. Hertil kom forslag om placering i private hjem, som kunne ombygges til bibliotek.

Krigsudbruddet satte planerne i stå i en kort periode, men allerede i begyndelsen af 1940 arbejdedes der videre med sagen. Da besættelsesmagten lagde beslag på flere af ovennævnte bygninger, enedes man til sidst om et nyt byggeri på Lundvej i det smukke Arnbjerganlæg.

Som arkitekt Bugge, der var arkitekt på byggeriet på Lundvej, udtalte: »Bibliotekskonsulent Jørgen Banke har været her gentagne gange, og vi siger hr. Banke oprigtig tak for kløene og hjælpen. Vi har ikke kunnet undvære nogen af delene«.

Arkitekterne Bugge og Riis-Olsen udarbejdede et projekt for kommunen. Byggeriet skulle være på ca. 200 m² og holde sig indenfor en ramme på 60.000 kr. Da byggeriet var færdigt udviste det en overskridelse på 8.500 kr., således at den samlede byggesum kom op på 68.500 kr. Når man tager i betragtning,

Grundplan af det nye Bibliotek i Varde.

Grundplan af biblioteket på Lundvej. (Biblioteksårbog 1942)

at det var under krigen med en masse uforudsete problemer, var overskridelsen acceptabel. Biblioteket indviedes i 1941. Ud mod Lundvej er bygningen i een etage, men på grund af grundens hældning fremstår kælderen nærmest som værende i stueplan med store vinduer ud mod Arnbjerganlægget. Ved indgangsdøren er der en baldakin støttet af en søjle. Denne bygningsdetalje var i en periode genstand for megen undren hos Vardenserne.

Som det fremgår af tegningen var der i stueplan to læsesale. Den ene til avislæsere og den anden som håndbogssamling. Den anden halvdel af stueplanet var optaget af en stor udlånssal samt magasin og kontor. Overalt på gulvene var der anvendt kork, som tillige er et lyddæmpende materiale. I kælderen var der en foredragssal samt studiekredslo-

kaler, toilet, rengøringsrum, fjernmagasin samt varmeanlæg.

Formanden for biblioteksbestyrelsen takkede kommunen for bygningen. Desuden var der tak til arkitekter samt håndværkere blandt andet den bogbindermester, der stod for mørklægningen. Bibliotekskonsulent Jørgen Banke ønskede byen tillykke med det nye bibliotek og sluttede med at citere følgende fra en roman af Alexander Kjelland: »Vi kommer sent hr. Kaptajn, men vi kommer godt. Det kan også siges om biblioteket i Varde«.

I 1942 blev der afholdt generalforsamling i det nye bibliotek. Som i tidligere år kunne formanden berette, at bogbestanden var alt for lille. Den var den 1. april 1942 på 3.573 bind. Det samlede udlån var på 27.000 bind. Så sliddet på det enkelte bind har været for midabelt

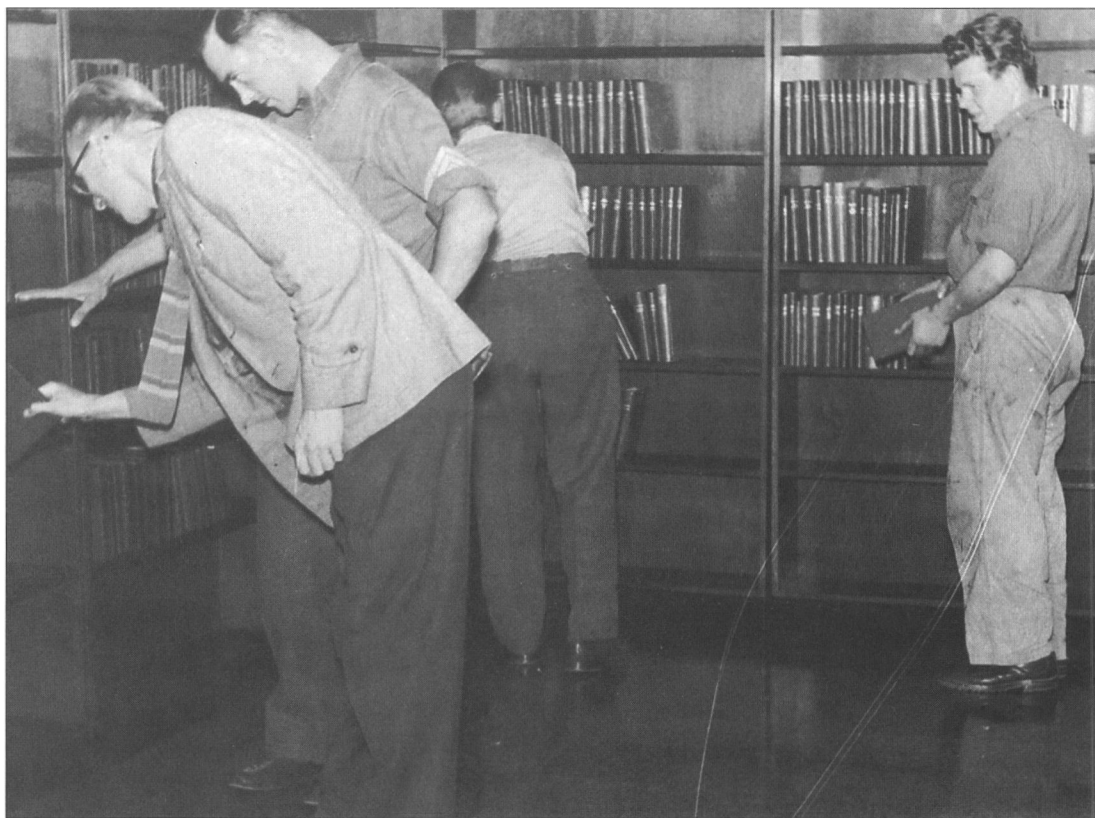
Biblioteket på Lundvej set fra Arnbjerganlægget. 1941. (Varde Bibliotek)

Årene på Lundvej

Efter krigen kunne Biblioteket i 1947 markere sit 50 års jubilæum. Man havde fået et nyt bibliotek, og bogbestanden var nu vokset til ca. 5.000 bind. Antallet af lånere var steget til 2.000. I 1947 havde Biblioteket optaget forhandlinger med amtssygehuset i Varde om betjening af patienterne. Betalingen herfor var man enedes om skulle være på 600 kr. årligt. Samme år afgik overlærer Hoffmann fra biblioteksbestyrelsen, hvor han havde

været medlem i 28 år. Fjernvarme blev installeret i Biblioteket i 1951. Dette bevirkede, at studierummet i kælderen kunne benyttes hele året. På dette tidspunkt blev der optaget kontakt med De gamles Hjem om betjening af beboerne. Ligeledes kontaktedes Varde Kaserne med henblik på en fremtidig betjening af soldaterne.

Biblioteket havde i mange år fungeret som hovedbibliotek for et stort opland. I starten med udsendelse af bogkasser fra Varde, men

Lånere i biblioteket på Lundvej, 1955. (Foto: Vestkysten, Varde Bibliotek)

efterhånden som de omkringliggende sogne fik egne biblioteker, ophørte denne virksomhed, således at kræfterne og ressourcerne kunne koncentreres til Varde by.

Ole Rand Jørgensen tiltrådte i 1954 som biblioteksleder. Allerede da fornemmede han, at biblioteket i løbet af nogle år ville få pladsproblemer, hvis kommunen skulle leve op til Bibliotekstilsynets anvisninger på, hvor mange bøger et bibliotek af Vardes størrelse burde have. I 1954 havde Biblioteket ca. 8.000

bind, men Bibliotekstilsynets anvisninger lå på ca. 20.000 bind.

Den nye bibliotekar havde sikkert ikke regnet med, at der skulle gå hen ved 30 år, før Biblioteket fik den endelige løsning på sine pladsproblemer.

Læselysten var meget stor i 50'erne. Lånerne læste Morten Korch, Leck Fischer, Martin A. Hansen og Jalna-bøgerne. Mens bøger om filosofi og religion ikke blev læst så meget. I samme periode begyndte flere forældre

at fremsætte ønsker om en børneafdeling, idet de sammenlignede med andre købstadsbiblioteker. Børnene i Varde havde kun skolebibliotekerne som deres bibliotek. Det var derfor kun børn fra 9-14 år, der havde mulighed for at låne bøger.

Planer om udvidelse af biblioteksbygningen på Lundvej blev forelagt arkitekt Have-Jørgensen, men han mente, at det ville blive svært at bygge til på den nuværende grund. I stedet burde man se på alternative muligheder andre steder i byen. En tilflytter skrev et meget kritisk læserbrev i 1958, hvori han sammenlignede Varde Bibliotek med andre biblioteker af samme størrelse. Han sammenlignede de kommunale tilskud i flere forskellige byer: Grindsted, Vejen og Skjern, og opdagede, at Varde Kommune lå langt nede med hensyn til tilskud, hvilket bevirkede de dårlige materiale- og pladsforhold.

Udlånene fra Biblioteket og dets afdelinger lå imidlertid meget højt. Kasernens bibliotek og biblioteket på Varde Sygehus havde stærkt stigende udlån. På kasernen var man i denne periode nået op på ca. 2.000 bind og 7-8.000 årlige udlån. Også på sygehuset var de få hundrede bind i stadig cirkulation.

På Bibliotekets generalforsamling i 1961 gjorde formanden, Paul Schmidt, opmærksom på, at det nu måtte være sidste vinter under de nuværende pladsforhold. Han gjorde også opmærksom på de nye krav Biblioteket ville blive stillet overfor i de kommende år. Vi var nu trådt ind i uddannelsens årti. Flere og flere unge gik i gang med uddannelse på gymnasium, handelsskole og seminarium. Inden længe ville Varde få sit eget gymnasium. Dette ville stille Biblioteket overfor nye og større krav især med hensyn til faglittera-

turen. Samtidig skulle man huske på, at folketallet i Varde fra 1940'erne og frem til 1960'erne var steget fra 6-7.000 til 10-12.000 indbyggere.

Arkitekt Have-Jørgensen, som var kommunens arkitekt i disse spørgsmål, kunne svare, at han havde set på problemet. Som tidligere nævnt fandt han det ikke muligt at udvide på den nuværende grund. Men kommunen havde også set på andre muligheder. Der var tale om grunde i Slotsgade og på hjørnet af Torvegade og Slotsgade. Have-Jørgensen erkendte, at et bibliotek i en by på Vardes størrelse måtte være tre gange så stort. Bibliotekstilsynet med bibliotekskonsulent Plovgaard påpegede ligeledes, at Biblioteket burde have et areal på mindst tre gange den nuværende størrelse, altså ca. 600 m², hvis det skulle svare til byens størrelse. Hertil kom et børnebibliotek på ikke under 100 m².

Grammofonplader og børnebøger

I året 1963 blev der taget et dramatisk skridt, idet Biblioteket tilbød en ny materialetype, da man startede udlånet af grammofonplader. Vel at mærke de nye longplaying plader. Biblioteket havde indgået en aftale med Nationaldiskoteket om at låne fra deres store samling på ca. 50.000 plader. Det foregik på følgende måde: Fra et katalog kunne lånerne udvælge højst tre plader, som de ønskede til hjemlån. Biblioteket sendte derpå bud efter pladerne fra Nationaldiskoteket. Det var selvfølgelig bibliotekar Rand Jørgensens ønske at Biblioteket på længere sigt selv kom til at råde over en samling grammofonplader.

På generalforsamlingen i 1963 gjorde formanden Paul Schmidt opmærksom på det problem, der opstod i forbindelse med ind-

Bibliotekar Marie Johnsen i skranken på Lundvej sammen med Ole Rand Jørgensen i 1964. (Varde Bibliotek)

lemmelsen af landsognet i kommunen. Staten gav kun ét tilskud pr. kommune, uanset om denne tidligere havde bestået af to kommuner.

I 1964 blev bibliotekar Marie Johnsen pensioneret. Hun havde da arbejdet 42 år på Varde Bibliotek. Hun var begyndt på biblioteket i Nørregade i 1922, i Stiftelsen og fortsatte på biblioteket på Lundvej i 1941. Når man har arbejdet det samme sted i så mange år, lærer man mange mennesker at kende, og fr. Johnsen havde lånt bøger ud til tre generationer. Fr. Johnsen blev boende i Varde, selvom hun ikke var indfødt vardenser.

I 1965 blev der truffet beslutning om at indkøbe 1.000 børnebøger. Hvor bøgerne skulle placeres, havde man ingen præcis anelse om. Planen var på længere sigt, at komme op på 10.000 børnebøger. Som midlertidig løsning på pladsproblemet, blev Bibliotekets nærmagasin samt den store læsesal inddraget til udlån. Tillige blev et kælderrum inddraget til kontor. Denne ændring gav plads til ca. 3.000 bind. Desuden var det et stort ønske fra bibliotekar Rand Jørgensen, at Biblioteket fik de lokaler tilbage fra civilforsvaret, som de i lang tid havde lagt beslag på.

Civilforsvaret var heller ikke ganske til-

Børnebibliotekar Margit Christensen på Lundvej sammen med nogle af de mange børn, 1967. (Varde Bibliotek)

freds med forholdene. For som chefen for civilforsvaret major Mathias Lundorf udtalte sig: »Meningen er, at civilforsvarets kommandocentral skal indrettes i en regulær bunker eventuelt i forbindelse med et nybyggeri. Vi har forsøgt at få flytningen gennemført med opførelse af Nordre Skole, hvor der skal være beskyttelsesrum, men vi har fået den besked, at man ikke har penge til den i øjeblikket«.

I 1966 blev der på Biblioteket arrangeret

oplæsning af børnebøger. Det var formanden for biblioteksudvalget Kirsten Ostenfeld, som indledte med at læse op. I de følgende dage læste fem andre kvinder højt for børnene. Der blev læst bøger af H. C. Andersen, Astrid Lindgren, Selma Lagerlöf og andre kendte forfattere. Indkøbene af børnebøger samt denne uges reklamefremstød blev så godt modtaget af børnene, at de nu for alvor begyndte at læse bøger. Til biblioteksperso-

nalets store overraskelse, steg udlånet af børnebøger så kraftigt, at børnebogsreolerne blev tømt for bøger.

Den store succes bekræftede Bibliotekets ønske om med tiden at få en rigtig børneafdeling med mere personale og flere bøger.

Med denne spæde start på en børneafdeling ved Varde Bibliotek begyndte ligeledes diskussionen skolebibliotek kontra børnebibliotek. Byrådet blev af en politiker bedt om at tage stilling til det rimelige i, at børn kunne låne de samme bøger på skolebiblioteket og på børnebiblioteket. Ifølge biblioteksloven skulle der nedsættes et fælles bogudvalg af skolekommissionen og biblioteket. Dette udvalg skulle også beskæftige sig med dette problem. Fra skolens side var retningslinjerne imidlertid meget klare. Daværende skolebibliotekar, senere skolebibliotekskonsulent, Gordon Larsen, udtalte: »Biblioteksloven fra 1965 er meget entydig med hensyn til dette problem, idet disse to institutioner - skolebibliotek og børnebibliotek - er underlagt hvert sit ministerium, og skolebiblioteket hører naturligvis skolen til og sorterer som alt andet skolen vedrørende under skolemyndighederne. Der er for længst nedsat et skolebiblioteksudvalg, hvor kommunebiblioteket også er repræsenteret. Naturligvis kan et samarbejde i bogudvalget ikke indledes før en børnebibliotekar er blevet ansat... skolebiblioteket skal ikke alene tjene den daglige undervisning, men også tilgodese elevernes fritidsundervisning«.

Margit Christensen tiltrådte som børnebibliotekar i 1967. Hun kom fra en stilling som assisterende børnebibliotekar ved Esbjerg Centralbibliotek. Meget vigtigt for hende var, ud over at have et godt tilbud til læsere, også

at sikre, at børneafdelingen var et rart sted for børn. F.eks. indførte hun eventyrtimer - højtlesning - for børnene. Tillige ønskede hun et sted, hvor børn kunne sidde og læse lektier. Det var jo ikke alle børn, der havde lige gode muligheder derhjemme for i fred og ro at forberede sig til næste dag.

Børneafdelingen blev indrettet i et kælderlokale på ca. 40 m². Bogbestanden var fra starten på ca. 2.000 bind. Dette tal lå langt under den norm, man fra Bibliotekstilsynets side havde anbefalet. Efter tilsynets retningslinier skulle bogbestanden være ca. 8.000 bind. Bibliotekslederen, Ole Rand Jørgensen, var ret hurtig klar over, at der skulle foretages massive indkøb af børnebøger i de kommende år. Børnebiblioteket lånte det første år flere bøger ud end voksenafdelingen.

Margit Christensen havde mange ideer, som hun ønskede afprøvet i Varde. Men de alt for trange pladsforhold i kælderen umuliggjorde de fleste. Udover læsepladser til lektielæsning for børnene ønskede hun også mulighed for teater, film og bogklubvirksomhed for børnene. Alt dette måtte vente, indtil der blev bedre pladsforhold.

Kan man få små børn til at læse aviser og slå op i opslagsværker? Margit Christensen kunne. Ved at lave sjove opgaver af forskellig sværhedsgrad, hvis svar kun kunne findes i dagens avis, og med en belønning i form af papirstjerner af forskellig karat, var det lykkedes at få mange børn til at studere dagens avis grundigt.

Ønsker om et nyt bibliotek

I 1968 blev der holdt møde i biblioteksudvalget med bibliotekskonsulent Svend Plovgaard. På mødet blev der foreslået en udvidelse over

mod Varde Museum. Det var den eneste retning, hvor der var mulighed for udvidelse. Der blev ikke truffet nogen beslutninger, for mødet var udelukkende orienterende, understregede formanden, Kirsten Ostenfeld.

På et byrådsmøde i 1969 diskuteredes bibliotekets udvidelsesplaner videre. Man var imidlertid klar over, at en eventuel udvidelse kun ville blive en midlertidig løsning. Byrådet var indstillet på en større helhedsplan, især set i lyset af den kommende ændring i kommunestrukturen.

Biblioteket: En livsnødvendighed! Disse magtfulde ord udtalte formanden for biblioteksudvalget, Kirsten Ostenfeldt, i forbindelse med indvielsen af en tilbygning - en træpavillon på 100 m². Det var hensigten, at placere børneafdelingen i denne pavillon. Foruden børneafdelingen skulle der i pavillonen indrettes kontorer og toiletter. Byggeriet af pavillonen tog kun 14 uger.

Herefter kunne Biblioteket holde indvielsesreception. Tilstede var foruden biblioteks-personale formanden Kirsten Ostenfeld, tidligere formand Paul Schmidt og borgmester Chr. Nielsen samt gæster fra Esbjerg Centralbibliotek. I talen nævnte formanden K. Ostenfeld de forbedringer, Biblioteket nu havde opnået: Børnebiblioteket havde fået nye og gode lokaler, og voksenafdelingen havde fået løst nogle akutte pladsproblemer. Med flytningen af børneafdelingen fra kælderen, var der skabt plads til en læsesal her. Samtidig var pladsen i udlånet forbedret. Desuden kunne man se frem til civilforsvarets rømning af det store kælderlokale. Kirsten Ostenfeld sluttede med følgende salut: »For en by som Varde, der er begyndt at investere i uddannelse, er et ordentligt biblio-

tek en livsnødvendighed. Jeg håber, det ombyggede bibliotek må betjene publikum godt. At disse rammer også hurtigt må blive sprængt, og at der snart må blive folkelig baggrund og politisk mulighed for, at man kan begynde at forberede det kulturhus, der fremover vil blive behov for«.

Blandt borgerne i Varde startede der i 1969 en debat om biblioteksbetjening af Varde Syd, og der blev udtrykt ønske om opførelse af en filial i området. Men tiden før kommunesammenlægningen i 1970 var måske ikke særlig velvalgt. Der var alt for mange uafklarede problemer at tage fat på. Fra Bibliotekets side ønskede man både et nyt bibliotek - et kulturhus, og en løsning på filialstrukturen i den nye storkommune.

Indsættelse af en bogbus kunne være en løsning både på ønsket om filial i Varde Syd samt ændring eller nedlæggelse af nogle af de små sognebiblioteker, den nye storkommune ville komme til at rumme. Et kulturhus med bibliotekscenter for den nordlige del af Ribe Amt var et af de mål, Vardes borgmester Chr. Nielsen havde sat sig. I 1970 mente han nok, det lå en del år ud i fremtiden. En mulig ny biblioteksstruktur kunne omfatte Varde, Blåbjerg og Blåvandshuk kommuner.

I 1971 blev Tinghøj Bibliotek nedlagt. Udlånet var helt i bund. Og mange af lånerne benyttede i forvejen Varde Bibliotek, fordi mange af de voksne arbejdede i Varde, og en del af børnene også gik i skole her.

Varde Bibliotek startede etablering af pladesamling i løbet af 1971. På Bibliotekets budget for 1971-72 blev der afsat 24.000 kr. til indkøb af plader, både til voksne og børn. En pladesamling er efterhånden en af de ting, folk forventer, der skal være på et bibliotek, udtal-

te overbibliotekar Ole Rand Jørgensen. Der skulle indkøbes plader af alle slags både Beatles og Bach.

Overbibliotekar Ole Rand Jørgensen fyldte 50 år i 1970. I den anledning så han tilbage i tiden til 1954, og kom med ønsker for fremtiden. I 1970 var der ni ansatte på Biblioteket mod to fra starten på Lundvej. Bogbestanden var vokset fra 8.000 til 60.000 bind. Ligeledes var der sket store ændringer i udlånstallet fra 30.000 årlige udlån i 1954 til næsten 100.000 i 1970. Med hensyn til fremtiden måtte Biblioteket allerede i 1970 sørge for magasinplads til en del af bøgerne i en nærliggende villa, og det var næsten umuligt at arbejde effektivt i de meget trange bibliotekslokaler på Lundvej, især i voksenafdelingen. Rand Jørgensen forudså at det ville gå helt galt, når Varde Bibliotek vil blive centrum for op til 20 filialer i det kommende biblioteksforbund, så hans ønske for fremtiden var et nyt bibliotek centralt beliggende på mellem 1.000 - 2.000 m².

Biblioteksforbund

Diskussionerne om den fremtidige biblioteksstruktur i den nordlige del af Ribe Amt fortsatte i den følgende tid. Den 27. januar 1971 mødtes kulturudvalgene fra Blaabjerg, Blåvandshuk, Helle og Varde kommuner til en drøftelse. Mange vigtige emner blev taget op til debat: Bogbus(ser) samt de nuværende bibliotekers fremtid.

Biblioteksforbundets årlige driftsomkostninger ville komme til at ligge på ikke under tre mill. kroner. Hvad fik borgerne så herfor? Et hovedbibliotek i Varde, hertil kom to-tre bogbusser samt fem-seks filialer. De økonomiske beregninger var udarbejdet i samarbejde med Esbjerg Centralbibliotek. Bl.a.

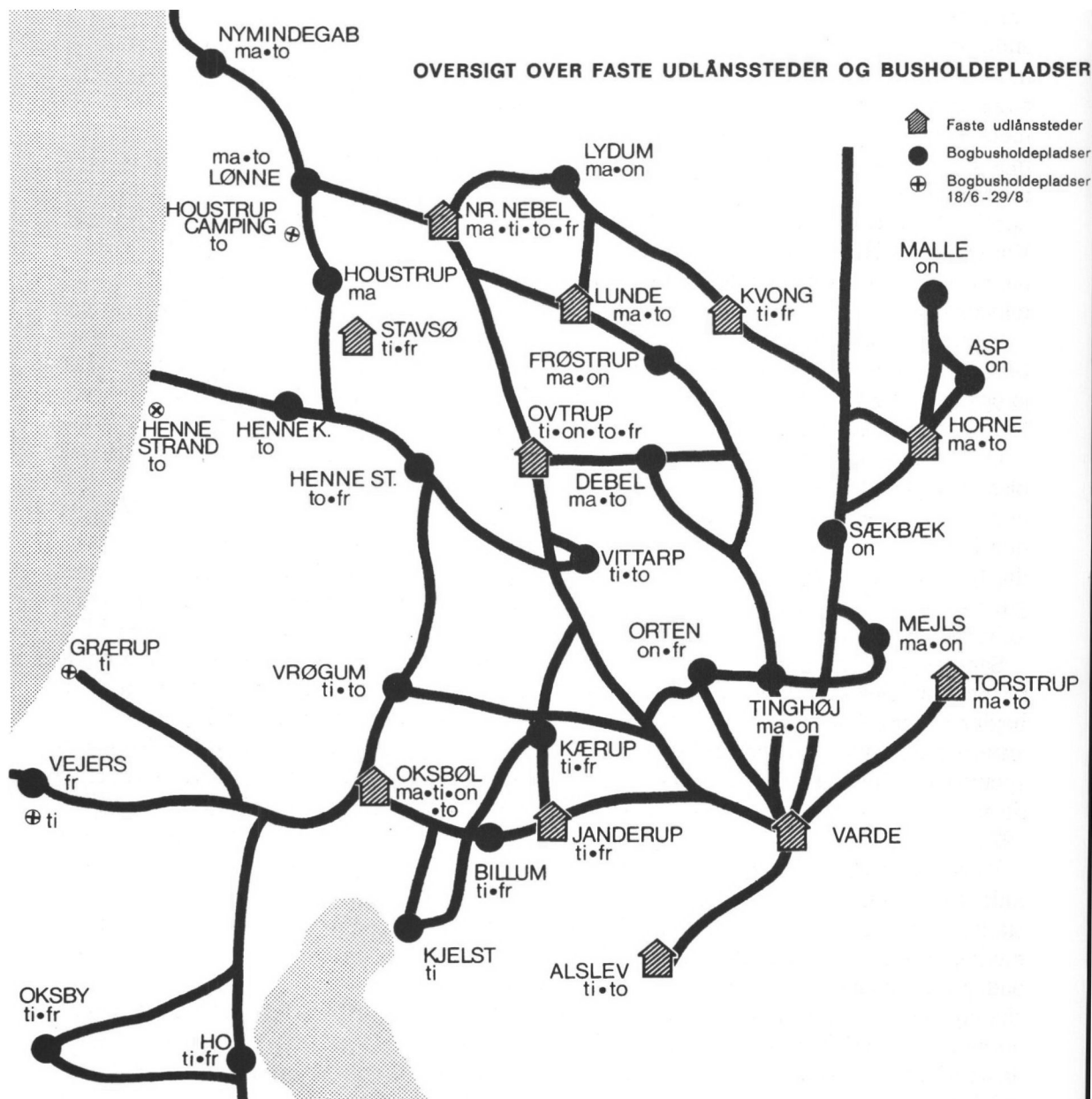
skulle den nuværende bogbestand på det nærmeste fordobles for at kunne følge Statens vejledninger. Samarbejdet burde set fra Centralbibliotekets side mindst omfatte Blåbjerg, Blåvandshuk og Varde kommuner. Hvad angik Helle kommune kunne et samarbejde med Esbjerg også komme på tale, men Helle Kommune fandt et samarbejde med Varde mest naturligt.

De tre (fire) kommuner arbejdede videre med den indstilling, at Varde Bibliotek skulle være hovedbibliotek for de tre (fire) kommuners samlede biblioteksvæsen. Som den største by, og med en klargøringsafdeling for bøger, var det mest naturligt også at lægge det administrative centrum her. I kommunerne arbejdede man hen imod et egentligt forbund, fordi det ville sikre de mindste af kommunerne den størst mulige politiske indflydelse.

Senere i 1971 aftalte Blåbjerg og Varde kommuner et nyt møde, hvor arbejdet skulle gå videre. Til dette møde var Helle kommune også inviteret, herfra ønskede man dog at følge forhandlingerne nærmest som observatører. Nu skulle repræsentanterne fra de fire kommuner tilbage til deres respektive kommunalbestyrelser for at arbejde videre med sagen.

Resultatet blev drøftet indgående alle steder. I Blåvandshuk Kommune havde man store betænkeligheder ved den øgede økonomiske belastning et sådant forbund ville medføre. Et medlem af kommunalbestyrelsen udtalte, at han godt forstod, det ville blive meget dyrt, når man skulle have faguddannede bibliotekarere til at varetage højt læsning og male med vandfarver. Desuden kunne ideerne måske slet ikke føres ud i livet, når man tog

OVERSIGT OVER FASTE UDLÅNSSTEDER OG BUSHOLDEPLADSER

Biblioteksforbundets udstrækning med filialer og bogbusholdepladser, 1974. (Varde Bibliotek)

den store bibliotekarmangel i betragtning. Et andet medlem mente ikke, at Esbjerg Kommune ville have noget at gøre med dem, så tilbage stod samarbejdet med Varde. Tilbage-meldingen til Helle kommunalbestyrelse medførte også en heftig debat. Her mente man, at det ville medføre en alt for stor økonomisk belastning, så man meddelte Varde Kommune, at Helle Kommune ikke ville deltage i de videre forhandlinger om et biblioteksforbund.

Ideerne til placering af et nyt hovedbibliotek i Varde myldrede frem i disse år. Det var jo også på høje tid, når starten på biblioteksforbundet stod lige om hjørnet.

En af planerne gik på en placering på legepladsens grund i Arnbjerg. Arealet havde den rette størrelse ca. 2.000 m². Beliggenheden i Arnbjerganlægget var ideel, og samtidig tæt på byens centrum. Et andet forslag gik på at omdanne Arnbjergpavillionen til kultur og bibliotekscenter.

Samtidig arbejdede de tre kommuner videre med biblioteksforbundet. Der skulle udarbejdes retningslinier. En kontrakt skulle udarbejdes og sættes til forhandling i de respektive kommunalbestyrelser. Man arbejdede med en ikrafttrædelsesdato den 1. april 1973.

På kommunalbestyrelsesmødet i Blåvandshuk i 1973 kunne man ikke blive enige, om de skulle slutte sig til forbundet eller ej. Flere af medlemmerne ville vente og se den nye bibliotekslovs endelige vedtagelse. Der var måske ingen grund til hastværk. En økonomisk beregning som Esbjerg Centralbibliotek havde udarbejdet for kommunen viste imidlertid tydeligt, at det ville blive dyrere at stå uden for biblioteksforbundet. En del af kritikken

gik også på den fremtidige filialstruktur. Blåvandshuk var den eneste af de tre kommuner, der skulle nedlægge alle sine filialer, undtagen Oksbøl.

Biblioteksforbundet vedtages i de tre kommuner

Varde: Den endelige beslutning om deltagelse i biblioteksforbundet blev vedtaget på et byrådsmøde i Varde i marts 1972. For Vardes vedkommende ville der ikke blive tale om øgede udgifter. Biblioteksforbundet ville komme til at bestå af et hovedbibliotek i Varde, en bogbus samt filialer. Den politiske ledelse skulle bestå af syv politikere, heraf tre fra Varde og to fra Blåbjerg samt to fra Blåvandshuk. Forbundets første formand blev Vardes borgmester Christen Nielsen.

Blåbjerg: På et kommunalbestyrelsesmøde ligeledes i marts 1972 blev tilslutningen til biblioteksforbundet vedtaget. Der var dog en del kritiske røster. Flere mente, det ville blive for dyrt. En politiker ønskede et samarbejde med Esbjerg (en betjeningsoverenskomst?), men til sidst blev forslaget vedtaget.

Blåvandshuk: Kommunalbestyrelsen vedtog på sit møde i maj 1972 at tilslutte sig biblioteksforbundet. Andre muligheder var blevet undersøgt blandt andet betjeningsoverenskomst med Esbjerg. Men det ville dels blive dyrere, dels ville den politiske indflydelse blive mindre. Et medlem var så fremsynet at foreslå hele Ribe Amt som et biblioteksforbund.

Varde Bibliotek startede udlånet af plader i november 1972. Pladesamlingen var på dette tidspunkt nået op på ca. 1.000 plader. For at låne skulle man være mindst 13 år og have forældreunderskrift i tilfælde af erstatning for

Den første bogbus. 1973. (Varde Bibliotek)

Den første bogbus, interiør. (Varde Lokalhistoriske Arkiv)

en ødelagt plade. I begyndelsen var det kun muligt at låne en plade ad gangen. Pladerne blev placeret langt inde i biblioteket nær overbibliotekarens kontor, bl.a. for at undgå tyverier.

Til at formidle bibliotekstilbuddet i landområderne havde biblioteksforbundet besluttet at indkøbe en bogbus. Prisen ville blive omkring 250.000 kr., og den kunne rumme omkring 3.000 bind. Det var tanken, at bogbussen tillige skulle betjene landsbyer, som ville miste en filial. Bogbussen blev overordentlig godt modtaget af lånerne. Således lå den første måneds udlån på over 12.000 bind. Ledelsen på biblioteket arbejdede derfor på ideen om at anskaffe endnu en bogbus, så de mest besøgte bogbusholdepladser kunne få flere ugentlige besøg, og de øvrige holdepladser kunne få en længere holdetid. Bussen kunne ganske enkelt ikke klare flere udlån. Antallet af filialer var på ti. Der var blevet nedlagt filialer ved kommunesammenlægningerne i 1970 og i forbindelse med oprettelsen af biblioteksforbundet blev der nedlagt syv filialer. Der var dog på dette tidspunkt ikke planer om nedlæggelse af flere filialer.

Varde Kommune havde haft planer om udvidelse af administrationsarealet ved Rådhuset på Torvet, men denne ide var efterhånden opgivet. Det var billigere og bedre at bygge nyt ude ved Bytoften. Hermed ville der blive mulighed for, at Biblioteket kunne få sit pladsproblem løst. Ideen om placering så tæt på centrum blev også godt modtaget blandt Bibliotekets personale. På byrådsmødet i december 1974 traf politikerne en principbeslutning om placering af Biblioteket på Varde Rådhus.

Udviklingen sat i stå

Året 1976 blev et mørkt år for biblioteksvæsenet. Samtidig med at der blev udarbejdet planer for at flytte biblioteksvirksomheden til det gamle rådhus, var der fra politisk side planer om at nedlægge musikvirksomheden. Fra bibliotekets side blev der gjort opmærksom på den yderst beskedne del af det samlede budget, der blev anvendt til indkøb af plader, ca. en procent. Planen om nedlæggelse blev alligevel ført ud i livet. På møder i Forbundsstyrelsen blev forslaget vedtaget. Som et plaster på såret, blev der samme år givet grønt lys for start på opbygning af en lyd-bogsamling.

Bibliotekets magasin, der havde haft lokaler i et nedlagt mejeri, stod lige pludselig med store problemer. I løbet af sommeren 1976 skulle lokalerne rømmes for at give plads til nybyggeri. Så lokaler på Nordre Boulevard blev nu taget i brug til magasin, og i løbet af sommeren blev der indkøbt nye reoler til dets indretning. Disse reoler kunne så senere flyttes til det nye hovedbibliotek. Flytningen af det 10.000 bind store magasin/depot kunne herefter starte.

I kulturudvalget i Varde havde man på dette tidspunkt fået et nyt problem. Dele af Sct. Jacobi skole skulle ombygges og renoveres, så der opstod midlertidige pladsproblemer. Det blev herefter besluttet, at lokaler i det gamle rådhus kunne løse skolens problem. Stadsbibliotekar Ole Rand Jørgensen blev bestyrtet: »Ikke bare rammes biblioteket hårdt af sparekniven: Nedlæggelse af musikken, men nu er Varde byråds kulturudvalg ved at arrangere det sådan, at biblioteket ikke foreløbig kan flytte til rådhuset«.

Det var dog ikke længe Biblioteket forblev

handlingslammet. Fra Bibliotekets side fremkom der nu planer om at opføre en tilbygning til det nuværende rådhus, således at Biblioteket kunne bruge disse lokaler, indtil skolevæsenet rømmede det gamle rådhus. Derpå kunne Biblioteket overtage hele huset. I første omgang blev planen dog ikke særlig positivt modtaget af politikerne.

Nedlæggelsen af musikbiblioteksvirksomheden på Varde Biblioteket blev stærkt kritiseret både lokalt, men også på landsplan i di-

verse tidsskrifter og udvalg, hvori borgmester Chr. Nielsen sad. Derfor blev der åbnet op for muligheden for at genoptage musikudlånet i forbindelse med det nye biblioteksbyggeri.

Selvom børneafdelingen i Varde præsterede halvdelen af Bibliotekets udlån, og selvom aktivitetsniveauet med hensyn til børnefilm og teater var meget stort, så havde man på Biblioteket bibeholdt forskellig åbningstid for børn og voksne. Det var ikke særlig popu-

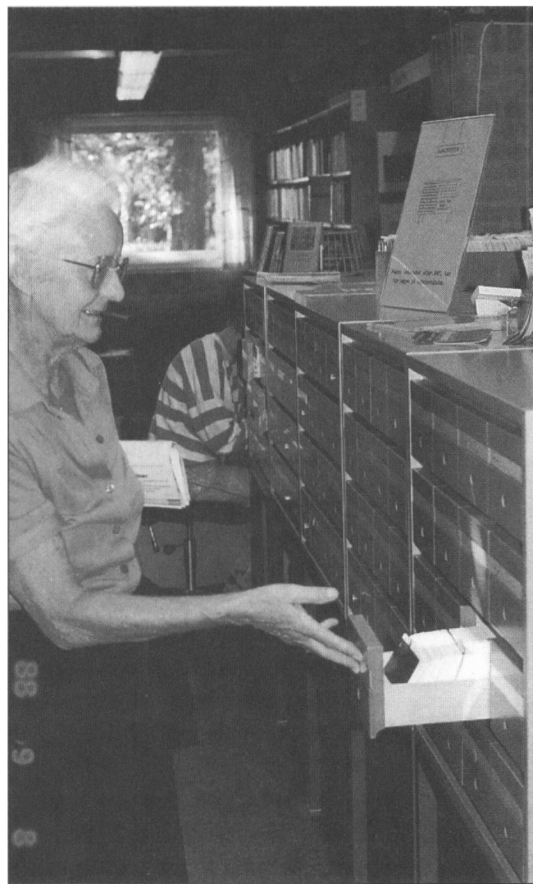
De nye hovedbibliotek i Rådhusstræde med Heides fontæne i forgrunden. (Varde Bibliotek)

lært hos den ledende børnebibliotekar Karen Riisager. I sommeren 1978 blev der lavet et forsøg med lørdagsåbent på børnebiblioteket. Forsøget blev en succes. Ordningen kunne dog ikke gøres permanent med de alt for beskedne personaletimer, der var til rådighed for børneafdelingen. Så resultatet af forsøget skulle forelægges politikerne til nærmere overvejelse.

I 1978 havde den forhenværende formand for biblioteksudvalget, Kirsten Ostenfeldt, et opråb i avisen om de håbløse pladsforhold på Varde Bibliotek: »Så var jeg på biblioteket... men erfarede, at NU kan publikum kun færdes der i gåsegang, og hvis biblioteket skal søge nyt personale, bør de tilføje følgende kvalifikationer: Slank, smidig figur, udpræget evne til at sno sig sidelæns og et ydmygt sind... mon ikke prioriteringen snart er nået til biblioteket... har mon det samlede byråd nogensinde besøgt biblioteket? De kunne da forsøge, om de kunne være der alle på én gang«.

Mod slutningen af året så det dog ud til at lysne en hel del. Borgmester Chr. Nielsen kunne oplyse, at der på budgettet for 1980 og de kommende år var afsat ialt seks til syv millioner kroner. Stadsbibliotekar Ole Rand Jørgensen oplevede nu, at den kamp, som han i 25-30 år havde kæmpet, endelig var vundet.

Arbejdstilsynet for Ribe Amt forlangte en ændring af de alt for dårlige arbejdsforhold i Bibliotekets bogklaringsafdeling. Disse lokaler lå i Bibliotekets kælderetage, og efterhånden som personalet i denne afdeling var kommet op på seks-otte personer, var forholdene blevet helt uantagelige. Selvom Varde kulturudvalg havde planer om nyt biblioteksbyggeri, måtte der findes en løsning på disse

Hovedbiblioteket. En låner ved kartoteket. (Varde Bibliotek)

yderst kritisable arbejdsforhold. Løsningen blev, at denne afdeling flyttede ned i en lejlighed ved Skansen.

Det nye hovedbibliotek i Rådhusstræde
På byrådsmøder i april og juli 1980 blev det så vedtaget at bygge nyt hovedbibliotek i Varde. De samlede udgifter beløb sig for tilbygnin-

Ny bogbus tages i brug, 1986. (Varde Bibliotek)

gen på godt syv-otte millioner kroner. Tegningerne til byggeriet blev udarbejdet af arkitekterne Aas & Thorup. Som tidligere foreslået ville man starte med en tilbygning til det gamle rådhus, idet skolevæsenet jo lagde beslag på en del lokaler her. Tilbygningen blev på ca. 1.500 m² fordelt på to etager, med en børneafdeling i stueplan og en voksenafdeling i første sals højde. Kontorer og kantine skulle sammen med teknisk afdeling ligeledes rummes inden for disse rammer. Ligeledes skulle magasinlokalerne fra Ndr. Boulevard tømmes for bøger, sådan at alle Bibliotekets funktioner kunne blive samlet for første gang i mange år.

På budgetterne for 1980 og 1981 blev der samlet afsat 3,6 mill. kroner til nybyggeriet. Senere skulle det gamle rådhus renoveres, således at der kunne indrettes kontorer og kantine i det gamle rådhus. Denne renovering ville højst beløbe sig til to mill. i følge borgmester Chr. Nielsen.

I april 1981 kunne man holde rejsegilde på den nye biblioteksbygning. Biblioteket stod færdig til indflytning efter planerne i maj 1982. Som en lille pudsighed i forbindelse med flytningen kan nævnes, at Biblioteket opfordrede lånerne til at låne et par ekstra bøger, så publikum på denne måde hjalp med til at flytte, idet bøgerne først skulle afleveres

på det nye bibliotek. Hovedbiblioteket lukkede i ca. tre uger for at klare selve flytningen af rundt regnet 70.000 bøger.

Den 17. maj 1982 indviedes så det nye hovedbibliotek ved en reception med forskellige indbudte gæster. Der var taler af borgmester Chr. Nielsen og formand for kulturudvalget Betty Carstensen med flere. Fra Biblioteket talte stadsbibliotekar Ole Rand Jørgensen og roste blandt andet den gode beliggenhed i byens centrum. At det nye bibliotek ligeledes blev godt modtaget af lånerne kan aflæses i de enorme stigninger på udlånene. Efter et år på Torvet havde Biblioteket opnået en udlånsstigning på 25 procent.

Biblioteksforbundet havde den 1. april 1983 eksisteret i 10 år. Formålet med sammenlægningen af de tre kommuners biblioteksvæsen var samtidig en effektivisering og rationalisering af biblioteksbetjeningen, for derved at give et bedre og bredere bibliotekstilbud. Ti år efter starten kunne man fastslå, at ideen havde båret frugt. På disse ti år var udlånet næsten fordoblet og flere små filialer var blevet nedlagt og erstattet med en bogbus. Flere af de store filialer var blevet renoveret, og endelig havde Biblioteksforbundet fået nyt hovedbibliotek i Varde.

I 1984 udkom den første lydavis fra Biblioteksforbundet. En medarbejder på biblioteket i Varde valgte relevant stof ud fra lokale aviser. Dette blev sendt til et indlæsningsstudie i Esbjerg. Stoffet blev indlæst på kassettebånd og sendt til abonnenterne i biblioteksområdet. Det er vigtigt, at den person, der udvælger stoffet, har et særdeles godt lokal-kendskab og hele tiden bevarer en fornemmelse af, hvad der har lokal interesse. Fra starten var interessen stor i området for at

modtage lydavisen. Biblioteket startede med ca. 50 abonnenter, og i dag er antallet næsten fordoblet.

De følgende år holdt interessen sig hos lånerne for at benytte Biblioteket. Den var så stor, at det kunne være svært for lånerne at komme ud, når Biblioteket lukkede. Så en dag måtte det ske. En låner blev lukket inde på Biblioteket. Hun var så opslugt af læsningen, at hun ikke bemærkede, at lyset blev slukket, og stilheden langsomt sænkede sig omkring hende. Til gengæld var det en brat opvågning, da tyverialarmen gik i gang, men hun var snarrådig og fik kontaktet Falck, der lukkede hende ud.

I 1985 ankom en nymodens maskine til Varde Bibliotek. Det var en af de her edb-maskiner. Maskinen skulle på omgang i alle Bibliotekets afdelinger. Det var så meningen, at personalet kunne se på, røre ved, og de dristigste arbejde med den. I løbet af relativ kort tid vænnede de sig til edb'en og indså maskinernes fordele.

Forbundets bogbus var ved at være nedslidt og dyr i vedligeholdelse. Den havde nu trofast i 13 år betjent tusindvis af lånere, og udlånt over 1 mill. bøger i løbet af disse år. Det blev derfor på et styrelsesmøde besluttet at indkøbe en ny bogbus og sælge den gamle. Den nye bogbus kunne rumme 4.000 bøger. Bussen blev sendt på rundtur i hele Biblioteksforbundet, så alle havde en mulighed for at se hvilke herligheder, de fik for 1 mill. kroner.

Midt på sommeren 1986 meddelte stadsbibliotekar Ole Rand Jørgensen, at han gik af med virkning fra 1. januar 1987. Som den første med bibliotekaruddannelse var Ole Rand Jørgensen kommet til Varde i 1954,

Bogsalg i forhallen i biblioteket i Rådhusstræde, 1990. (Foto: Børge Kjær, Varde Bibliotek)

hvor han blev ansat som ledende bibliotekar for et par medarbejdere. Da han nu gik på pension 32 år senere var personalet vokset til mere end 30 personer, og bogbestanden var vokset fra nogle få tusinde til ca. 200.000 bind. Men befolkningen var jo også vokset markant: Fra Varde by til tre storkommuners samlede indbyggertal.

Mange nye tiltag

Den 1. februar 1987 tiltrådte Morten Kisbye stillingen som ny stadsbibliotekar ved Biblioteksforbundet. Morten Kisbye er født 1954 - året hvor Ole Rand Jørgensen kom til Varde - og opvokset i København. Efter afgangseksamen på Biblioteksskolen i 1978 arbejdede han som vikar på Holstebro musikbibliotek og et år på Morsø Folkebibliotek. Fra 1980 til

1987 var han ledende bibliotekar på Vamdrup Bibliotek. De mange udfordringer og muligheder i det langt større Biblioteksforbund var en opgave, Morten Kisbye ønskede at prøve kræfter med.

I 1986 havde borgmester Chr. Nielsen været i Japan og bl.a. set på fremstillingen af CD (Compact Disc-plader). Han var meget imponeret af denne proces og mente, at man måske skulle til at se på musikbibliotek ved Forbundsbiblioteket igen. I Bibliotekets forhold blev der i 1987 opstillet en forslagskasse. Heri kunne lånerne komme med ris, ros og nye forslag. Et gennemgående ønske var oprettelse af musikbibliotek.

I 1989 fik teknisk afdeling nye og bedre lokaler i tilbygningen til det gamle rådhus. Det havde fra starten været meningen, at biblioteket skulle flytte ind i det gamle rådhus, efterhånden som Sct. Jacobi Skole rykkede ud, og efterhånden som der var penge afsat til renoveringen af de gamle lokaler. Samtidig med indretning af nye lokaler til teknisk afdeling blev der indrettet lokaler til stadsbibliotekaren og dennes sekretær.

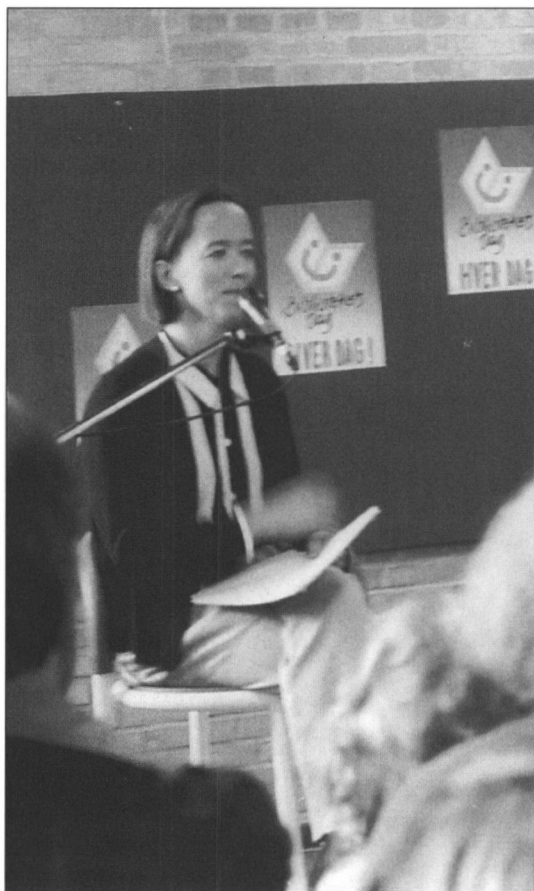
Det var formanden for kulturudvalget, Betty Carstensen, der tog imod de nye lokaler og gav dem videre til personalet: »Vi har arbejdet med dette projekt - og meget mere i snart mange år. Vi har nået en hel del i tidens løb og er i kulturudvalget glade hver gang, vi kan sætte et komma. Lokalerne var bestemt ikke spændende, inden vi gik i gang, men jeg synes, vi har fået en god udnyttelse af pladsen«, sagde Betty Carstensen, der godt var klar over, at et komma følges af nye ønsker. - »Og sådan er det også for biblioteket, men de største ønsker må vente et stykke tid. Jeg synes også I kan være tjent med det, I har fået her«.

*Bogsalg i forhallen i biblioteket i Rådhusstræde, 1990.
(Foto: Børge Kjær, Varde Bibliotek)*

På bibliotekets vegne takkede Morten Kisbye for de gode lokaler og sagde bl.a., at det var et godt eksempel på, at det var muligt, at indrette gode lokaler i gamle bygninger.

Anvendelsen af den ny teknologi som Biblioteket nu for alvor var startet på, medførte »aflivning« af de gamle kortkartoteker. Sene- re kom udlånskontrol på edb. Alt dette medførte foruden en rationalisering af arbejds-

Anne Dorthe Michelsen underholder på Varde Bibliotek den første søndag biblioteket holdt åbent, 1991.

(Foto: Børge Kjær, Varde Bibliotek)

gangene ligeledes en begyndende nedbrydning af de gamle faggrænser. Dette skulle gerne medføre en hurtigere og smidigere betjening af lånerne.

Biblioteket indrettede forhallen med tidskrifter og aviser, da det viste sig mest praktisk med den nye teknologi at indrette skranke i udlånsafdelingerne. I forhallen blev der

også plads til en hyggelig cafe, hvor mange lånerne kunne slå sig ned med en kop kaffe og dagens avis - oven i købet før biblioteket i øvrigt lukkede dørene op.

Omkring 1990 startede bibliotekerne på en helt uhørt aktivitet. De begyndte at sælge bøger. Reglerne er sådan, at enten skal Centralbiblioteket i Esbjerg eller Depotbiblioteket i København have tilbudt de bøger, som Biblioteket ikke mere selv kan bruge. Hvis ingen af disse biblioteker ønsker bøgerne, blev de tidligere sendt til papirmøllen. Men nu begyndte bibliotekerne at sælge dem. De bliver solgt efter et specielt princip. Den første dag koster de 30 kr., derpå falder prisen med fem kr. Ideen blev meget godt modtaget af lånerne. Hvis personalet havde haft betænkeligheder med forsøget, overbeviste befolkningens store interesse for sagen og de dermed øgede indtægter til Biblioteket, de skeptiske.

I forbindelse med Bibliotekets Dag i 1990, blev der lavet et forsøg med søndagsåbent på bibliotekerne i Varde, Nr. Nebel og Oksbøl. Der var forskellige kulturelle arrangementer med trylleshows, arbejdende værksteder etc. Dette nye initiativ med søndagsåbent blev fulgt op af et forsøg fra 13. januar 1991. At være med »i front« på Biblioteket understreger dette forsøg, idet det var Jyllands første bibliotek med søndagsåbent. Lånerne fandt ideen særdeles god. Den første søndag i januar 1991 blev biblioteket i Varde nærmest bestormet af lånerne. Familier med små børn fik nu en særdeles god mulighed for sammen at gå på biblioteket. I dag er ordningen blevet permanent i vinterhalvåret.

Med et statstilskud på 300.000 kr. kunne Biblioteket begynde en opbygning af et mu-

Bankeprisen sømmes op af stadsbibliotekar Morten Kysbye og formand for biblioteksforbundets styrelse Kaj Nielsen, 1996. (Foto; Børge Kjær, Varde Bibliotek)

sikbibliotek. Denne gang med CD'ere. Biblioteket kunne i løbet af året indkøbe op til 4.000 CD'ere. Disse CD'ere skulle sammen med Bibliotekets tidligere samling af LP'er og musik-kassettebånd udgøre grundstammen i den nye musikafdeling. Det var ligeledes meningen, at musikken skulle ud til alle filialer samt bogbussen. Den 1. december 1993 blev

musikbiblioteket genåbnet med en flot reception. Formanden for Biblioteksforbundet, Betty Carstensen, holdt indvielsestalen. Før forskellige musikindslag talte Morten Kysbye og understregede vigtigheden af musik som kulturelt tilbud på linje med f.eks. bogligt materiale. Han fortsatte: »For mig er litteratur, musik og billeder flere sider af samme sag.

Ligeværdige udtryksformer, som alle bør være repræsenteret på et moderne folkebibliotek ... endelig har personalet været ildsjæle, som har brændt for sagen«.

Biblioteket tog endnu et skridt ind i fremtiden med indkøb af cd-rom. En cd-rom kan indeholde tekst, lyd og billeder, der kan bruges interaktivt. Dels kunne lånerne arbejde med cd-rom'erne på biblioteket, og dels kunne nogle af dem lånes med hjem.

Internettet er et værktøj, der kan bringe brugeren rundt til databaser i hele verden. Med disse ord kan dette nye informationsformidlingsværktøj kort karakteriseres. Biblioteksforbundet gik i 1996 ind i denne nye fagre verden. Adgang til internettet har lånerne i dag selvfølgelig fra alle tre kommuner i biblioteksfællesskabet.

Som det nyeste tiltag er Biblioteket startet med at udlåne video. Lånerne kan bestille videoer fra to kataloger, som forefindes på Biblioteket. Som et kuriosum kan nævnes, at den første start på udlån af grammofonplader fungerede efter samme princip.

Biblioteksforbundet mellem Blåbjerg, Blåvandshuk og Varde kommuner fik som de første i 1996 overrakt en meget fornem pris i bibliotekskredse: Jørgen Banke Prisen af Ribe Amts Biblioteksforening. Denne pris gives til et biblioteksvæsen eller bibliotek eller fælleskommunale initiativer i Ribe Amt for inspirerende og initiativrigt biblioteksarbejde. Prisen er opkaldt efter folkebibliotekspioneren bibliotekskonsulent Jørgen Banke (1877-1953). Biblioteksforbundet fik prisen for at vise inspirerende og kvalificeret biblioteksbejning i landets mindre kommuner.

Oversigt over formænd for bibliotekets styrelser:

J. Olsen, overlærer: 1897-1911

W. Marke, kontor: 1911-1923

Ludvig Hoffmann, lærer: 1923-1956

Paul Schmidt, former: 1956-1966

Kirsten Ostenfeld, tandlæge: 1966-1973

Christen Nielsen, gårdejer: 1973-1985

Elsebeth Hansen, teknisk assistent: 1986-1988

Christen Nielsen, gårdejer: 1988-1989

Betty Carstensen, husmoder: 1990-1993

Kaj Nielsen, gårdejer: 1994-

Oversigt over biblioteksledere:

N. H. Bossen: 1897-1922

Marie Johnsen: 1922-1954

Ole Rand Jørgensen: 1954-1986

Morten Kisbye: 1986-

Kilder:

Ribe Amts-Tidende

Vestkysten

JydskeVestkysten

Litteraturhenvisninger:

Dalsgaard-Hansen, A. C.: Varde skoler gennem 100 år. 1956. p.297-298

Gennem Varde: Til eventyrets land. 1945. p. 48-53

Hvenegaard Lassen, H.: De danske folkebibliotekers historie 1876-1940. 1962.

Varde 1920-1990 / af Flemming Bechgaard Holm med flere. 1992. p. 325-328, 528-530

Karen Riisager, f. 1943, bibliotekar ved biblioteket i Varde fra 1973.

Jørgen Hansen, f. 1946, bibliotekar ved biblioteket i Varde fra 1974.